

YHTEISKUNTAOPIN YO-OHJEISTUS

Oulun aikuislukio

ENNEN KOETTA

Tietokoneessa pitää olla USB-portti ja paikka Ethernet-kaapelille. Tietokoneen lisäksi tarvitset myös tietokoneen latausjohdon ja kuulokkeet, voit ottaa halutessasi mukaan myös tietokoneen hiiren, mutta sen pitää olla langallinen.

Tullessasi koepäivänä kokeeseen ota mukaan myös kirjoitusvälineet, eväät ja henkilöllisyystodistus. Eväät tulisi olla rasiassa, pussissa tai pullossa, jossa ei ole tekstiä. Muista selvittää, missä koe pidetään, ja olla paikalla ajoissa.

Koetilaisuudessa on sinulle varattu paikka, jossa on koulun numero ja oma kokelasnumerosi.

LISÄTIETOA!

Ethetnet-
kaapeli

USB-portteja

OK
(pitää olla johto!) ←

MITEN TOIMIN SÄHKÖISESSÄ YO-KOKEESSA?

Etukäteen

Tiedät, millä koneella teet kokeen (oma tai lainattu).

Olet harjoitellut sähköisen Abitti-koejärjestelmän käyttöä.

Osaat kiinnittää verkkopiuhan tietokoneeseesi.

Osaat käynnistää tietokoneesi USB-tikulta ja buutata koneen.

Sinulla on kuulokkeet, jotka on liitetty koneeseen ja olet testannut kuulokkeiden toimivuuden.

KOKEESSA

Tule koululle hyvissä ajoin koepäivän aamuna (klo 8.00)

Muista hyvät eväät

Tarkista, milloin ja missä tilassa koe alkaa.

Selvitä muut mahdolliset koulukohtaiset käytänteet, esimerkiksi viedäänkö koneet koetilaan jo aiemmin.

Ota mukaan henkilöllisyystodistus, tietokone, virtajohto, kuulokkeet ja kynä.

KOETEHTÄVÄT

Koetehtäviin vastaaminen

Tutustu kaikkiin koetehtäviin huolella ja päätä, mihin vastaat.

Suunnittele vastauksesi.

Käytä koko koeaika: varaa esim. 1 tunti/ kysymys.

Vastaa kysymyksiin kunkin tehtävän vastauskenttään.

Älä kirjoita mitään sellaisen tehtävän vastauskenttään, johon et vastaa.

Älä vastaa liian moneen tehtävään: huonoimmat otetaan huomioon arvioinnissa!

KOETEHTÄVÄT

Yhteiskuntaopin kokeessa vastataan yhteensä viiteen (5) tehtävään.

Kokeen osiossa I on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osiossa II kolme 30 pisteen laajaa ”jokeritehtävää”.

Kokeesta voi saada enintään 120 pistettä

Voit vastata joko yhteen tai kahteen osion II tehtävään

Suosittelavaa on vastata kahteen osion II tehtävään, koska ”jokeritehtävät” tuottavat yleensä enemmän pisteitä kuin pelkkiin 20 pisteen tehtäviin vastaaminen.

KOETEHTÄVÄT

Tehtävät painottuvat pakollisiin kursseihin (YH1, YH2, YH3) = 1-2 tehtävää

YH4 lakitieto 1-2 tehtävää

Yleensä tehtävissä pitää olla tietoa ja osata yhdistellä asioista kaikista kursseista

Myös oppiainerajoja ylittäviä tehtäviä on ollut (historia, uskonto/ et, terveystieto, filosofia, äidinkieli)

Tehtävissä voi olla osioita (a, b, c). On selkeintä kirjoittaa kustakin osiosta erikseen tehtävänannon mukaan.

Lue osiot etukäteen ja suunnittele, mitä asioita kirjoitat kussakin osioissa.

Älä lannistu: jos koe tuntuu vaikealta, se on kaikille vaikea!

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Yleistä yhteiskuntaopin esseekysymyksiin vastaamisesta

1) **Lue tehtävä huolellisesti.** Kiinnitä huomiota annettuun näkökulmaan ja ongelmaan.

Tutki tarkasti myös tehtävien mahdolliset materiaalit: tekstit, kuvaajat tai videokatkelmat ja niiden taustatiedot.

2) **Jäsentele tietosi asiasta ja havaintosi dokumenteista** ennen vastauksen kirjoittamista esimerkiksi käsitekartaksi tai luetteloksi.

3) Kiinnitä kirjoittaessasi huomio **keskeisiin** näkökohtiin. Vältä rönsyilyä asioihin, jotka eivät kuulu tehtävään.

4) Muista dokumenttitehtävissä **analysoida materiaaleja tehtävänannon mukaan.**

5) Etene johdonmukaisesti. Essee kannattaa aloittaa aina kysytyn **asian ja käsitteiden määrittelyllä.** Sitten seuraavat käsittelykappaleet. Esseen loppuun voi kirjoittaa tiiviin kiteytymän, jossa kysytyn ilmiön merkitystä voi pohtia yleisellä tasolla tai vertailla muihin samantapaisiin ilmiöihin.

6) Kirjoita hyvin: noudata oikeinkirjoitussääntöjä ja tee kappalejako.

7) Kirjoita riittävän pitkiä vastauksia = et voi saada 20 tai 30 pistettä muutamalla virkkeellä.

8) Osoita osaamistasi: Anna esimerkkejä, yhdistele harkitusti tietoja myös muista aineista ja osoita, että seuraat uutisia.

YKSI TAPA JÄSENELLÄ (PUU)

Ajattele vastausta puuna: mitä puu tarvitsee ja miten se pysyy pystyssä?

Oksa: esim. b) osa esim. asian seuraukset

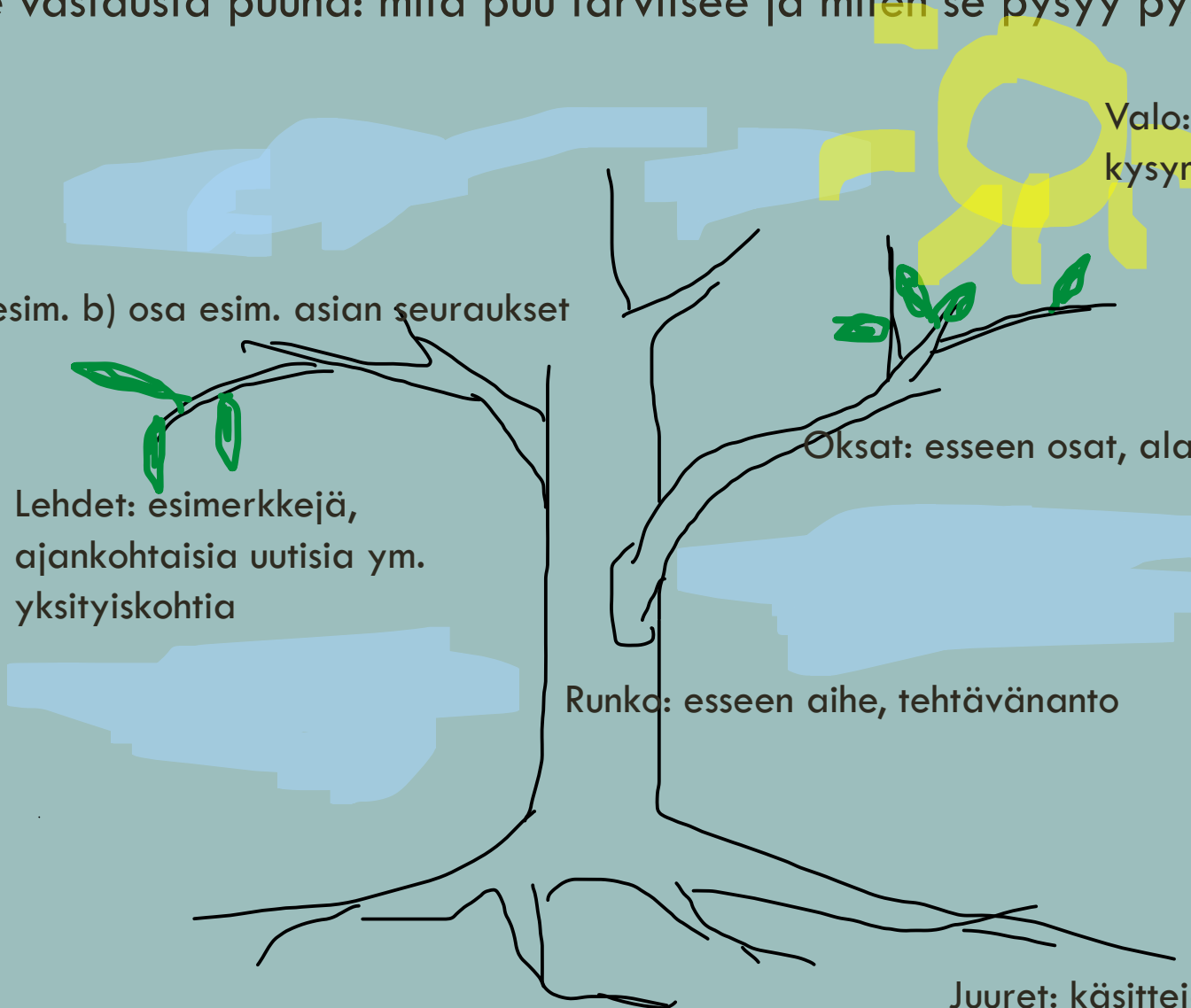
Lehdet: esimerkkejä,
ajankohtaisia uutisia ym.
yksityiskohtia

Oksat: esseen osat, alalukuja

Runko: esseen aihe, tehtävänanto

Juuret: käsitteiden selittäminen

Valo: esim. lakitiedon vastauksessa
kysymykseen liittyvät lait ;)

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Tekstidokumenttitehtävä

Tehtävän aineistona on teksti, jota on analysoitava.

Aineistona voi olla myös useita tekstejä, joita on analysoitava vertaillen.

Tekstit valottavat yleensä jotakin yhteiskunnallista tai taloudellista kysymystä eri näkökulmista.

Pohdi, miksi tehtävän tekijä on liittänyt mukaan juuri tämän tekstin: mikä tekstissä on erikoista tai tyypillistä jonkin ajatussuunnan kuvaajana?

Muista vastatessa **lähdekritiikki**:

Kuka, missä asemassa ja mihin liittyen kirjoitti tekstin?

Mikä on kirjoittajan poliittinen tai yhteiskunnallinen suuntautuminen?

Missä teksti tai puhe on julkaistu (esim. sanomalehti, nettikeskustelupalsta) ja miten tämä vaikuttaa sisältöön?

Mikä on dokumentin tekstilaji?

Miltä ajalta teksti on peräisin?

Miten kirjoittaja tai puhuja pyrkii vaikuttamaan tai ottamaan kantaa?

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Tekstidokumenttitehtävä

Vastauksen rakenne:

Viittaa annettuihin materiaaleihin niiden kirjoittajien tai puhujien nimillä, ajankohdalla, julkaisupaikalla ja muilla annetuilla tiedoilla.

Esim. ”Tutkija Jaana Muttinen väittää blogissaan (Suomalaisen demokratian juuret, julk. 15.10.2018), että valtaosa suomalaisista nuorista...”

Kirjoita auki lähdekritiikin havainnot.

Tulkitse tekemäsi havainnot yhteiskunnallisen, taloudellisen ja historiallisen tietämyksesi pohjalta kysymyksenannon mukaisesti.

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Taulukko- ja graafitehtävä

Tehtävän aineistona on tilaston pohjalta tehty taulukko tai siitä tehty kuvaaja eli graafi.

Graafit voivat olla esimerkiksi pylväs-, ympyrä- tai viivadiagrammeja.

Analysoi aluksi aineisto:

Mitä ilmiötä taulukko tai graafi kuvaa?

Mitä **mittayksiköitä** käytetään?

Onko kuvaaja **absoluuttinen (lukumäärä) vai suhteellinen (prosentit)**?

Selvitä kehityksen yleinen suunta eli trendi.

Kiinnitä huomio poikkeuksellisiin vuosiin tai kohtiin.

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Taulukko- ja graafitehtävä

Vastauksen rakenne:

Viittaa tilastoon tai kuvaajaan **sen nimellä ja muilla annetuilla tiedoilla.**

Esim. Tilastokeskuksen taulukon (Suomen väestö iän ja sukupuolen mukaan v. 2016 lopussa) mukaan lasten...

Kirjoita auki analyysin havainnot.

Tulkitse tekemäsi havainnot yhteiskunnallisen, taloudellisen tai historiallisen tietämyksesi pohjalta **kysymyksenannon mukaisesti.**

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Audiovisuaalinen tehtävä

Tehtävän aineistona on liikkuvaa kuvaa ja/tai äänimateriaalia.

Muista vastatessa lähdekritiikki:

Mikä on av-aineiston laji ja tarkoitus?

Missä ja milloin se on julkaistu?

Miten aineisto ottaa kantaa, mitä se tuo esille ja mitä kritisoi?

Ketkä pääsevät aineistossa ääneen?

Miten aineisto pyrkii vaikuttamaan katsojaan tai kuulijaan?

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Audiovisuaalinen tehtävä

Vastauksen rakenne:

Viittaa annettuun materiaaliin: **mainitse videon tai audiomateriaalin nimi, aihe sekä annetut julkaisutiedot.**

Esim. YLE- uutisten uutiskatkelmassa 24.2.1989 kerrotaan, että...

Erittele av-katkelmaa:

Kuvaile keskeinen sisältö omin sanoin: mitä katkelmassa tapahtuu tai sanotaan? Kirjoita auki myös lähdekritiikin havainnot. Videoaineistoissa muista tarkastella kaikkia videon elementtejä: kuvaa, ääntä ja tekstejä.

Tulkitse

Mitä tekijä on halunnut kertoa?

Sijoita dokumentti aikansa tapahtumiin tai ilmiöihin ja laajempiin yhteyksiin.

YHTEISKUNTAOPIN TEHTÄVÄTYYPIT

Lakitiedon oikeustapaustehtävä

Tehtävässä on oikeustapaus, jonka avulla on analysoitava juridista ongelmaa. **Muista vastatessasi juridinen näkökulma ja perusteet.** Älä käsittele tunnepohjalta.

Toimintaohjeet:

Lue tehtävänanto ja tapausteksti kahdesti tarkkaan läpi.

Konkretisoi tapahtumat aikajärjestyksessä tai ideakartan tai kaavion avulla.

Kirjoita tapauksen **henkilöihin** liittyvät asiat esim. luetteloksi.

Hahmota tehtävänannon **oikeudelliset ongelmat**.

Selvitä ongelmiin sovellettavat oikeudelliset säännöt.

Varmista vastauksessasi seuraavat perusasiat:

pääsääntö, poikkeukset tai useampi sovellettava **laki**

säännöksen pakottavuus

asianomaisten **oikeuskelpoisuus ja oikeudellinen toimintakyky**

oikeustoimen **määrämuotoisuus** ja mahdollisten määräaikojen tarkistaminen

asiaa käsittelevät **viranomaiset**

YHTEISKUNTAOPIN KOESUORITUSTEN ARVIOINTI

Kypsyyttä osoittavan vastauksen tunnusmerkit:

Kokonaisuus on **hyvin jäsenelty** ja sisällöltään johdonmukainen.

Tehtävän kannalta olennaisia **tietoja on riittävästi**.

Asiat ja käsitteet on selitetty täsmällisesti.

Vastaus on **oikein rajattu**.

Syitä ja seurauksia tarkastellaan asianmukaisesti **eri näkökulmista**.

Esitetyt väitteet **perustellaan** selkeästi.

Asioiden käsittely ilmentää tietojen ja taitojen itsenäistä hallintaa ja kykyä niiden soveltamiseen.

Tehtäviin liittyviä **aineistoja käytetään tarkoituksenmukaisesti**.

Esitetyt tiedot asetetaan **laajempiin asiayhteyksiin**.

Erityisesti pohdiskelua vaativissa tehtävissä erotetaan tosiasiat, perustellut kannanotot ja mielipiteet.

Tehtävässä on käytetty hyviä esimerkkejä.

VÄLTÄ YLEISIMPIÄ VIRHEITÄ!

Vastaus ei sisällä tarpeeksi tietoa

Vastaus on toteava = luettelo, ei selittävä

Vastaukseen kaikkiin osiin ei ole vastattu: esim. ”Miten hallitus muodostetaan, ja miksi Suomessa pyritään enemmistöhallitukseen?”

Käsitteiden heikko hallinta: niitä ei ole määritelty, niiden hallinta on heikkoa ja/ tai ne sekoittuvat toisiin: yhteiskuntaopissa käsitteet ovat tärkeitä → harjoittele niitä etukäteen esim. kirjojen hakemistojen avulla

Rajausongelma: vastauksen painottuminen vain pieneen osaan kysymystä.

Tehtävä on ymmärretty väärin: annettuun kysymykseen on vastattu vain osittain.

Vastaus on hajanainen → suunnittele vastaus ensin.

Vastauksessa on virheitä: pienet virheet eivät niin vaarallisia eli älkää pelkää antaa esimerkkejä virheiden pelossa!

Naiivit piirteet: vastaus perustuu esim. mielipiteiden tai kokemusten varaan tai siinä otetaan kantaa perustelematta.

Aineistoa ei ole käytetty riittävästi tai siihen ei viitata selkeästi!

KOKEESEEN VALMISTAUTUMINEN

Motivaatio?!

Tee lukusuunnitelma, muista sopiva vuorottelu levon ja rentoutumisen ja opiskelun välillä

Opiskele!

Hanki kertauskirja, jos se on mahdollista (Kanta 1 Yhteiskuntaopin kertauskirja, Edita tai Abi yhteiskuntaoppi, Otava)

Yleiskuvan hahmottaminen: Lue kertauskirjaa, kirjojen sisällysluetteloita, silmäile otsikoita ja kuvia

Kertaa: Lue kurssimuistiinpanoja, tee omia muistiinpanoja, yhteenvetoja, käsitekarttoja...

Muista! Kokonaisvaltainen asioiden hallinta on tärkeintä ja kun **ymmärtää** asiat oikein, ne useimmiten myös muistaa oikein.

Tutustu yo-kokeeseen: lue vanhoja yo-kokeita, kiinnitä huomiota erilaisiin kysymystyyppeihin, harjoittele ratkaisemalla vanhoja yo-tehtäviä

Hyvään onneen tai tärppeihin **ei kannata luottaa.**

TÄRPIT - EI ! JÄRJESTELMÄLLISYYS - KYLLÄ !

LINKKIVINKKEJÄ

Tutustu alla oleviin sivustoihin, joissa on hyviä vinkkejä opiskeluun:

Tärkein:

<https://yle.fi/aihe/abitreenit/yhteiskuntaoppi>

Lue lehtiä ja seuraa uutisia: Helsingin Sanomat, Kaleva, Suomen kuvalehti, Taloussanomat, YLE

[Kymmenen tapaa olla oppimatta – joko olet kokeillut näitä?](#) (yle.fi)

[Paranna muistiasi näillä maailmanmestarin neuvoilla](#) (yle.fi)

Yksi keino opiskelun viivyttelyn selättämiseen on **pomodoro-tekniikka**. ([Miten poimii pomodoro-tekniikka?](#), YouTube, Duunitori)

Voit käyttää apunasi myös Työterveyslaitoksen sivuilla olevaa [Fokuskelloa](#), jonka avulla voit itse asettaa haluamasi pituisia työskentelyajanjaksoja ja taukoja.

Video [Aivot antakaa mun lukea pls :c](#) (YouTube, Tarawi) kuvaa hyvin **viivyttelyä** eli epärationaalista asioiden eteenpäin siirtämistä. Siitä koituu itselle haittaa ja harmia ja ilmiö on tuttu suurimmalle osalle opiskelijoista.

Tutustu Abitin käyttöön ja muihin sähköisen kokeen vaatimuksiin:

<https://www.abitti.fi/fi/ohjeet/kokeen-suorittaminen/>

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/tiedote-kokelaille/opiskelijanohje>

LISÄTIETOA

Sähköinen yo-koe ja aineistotehtävät – miten suoriutua kunnialla aiempaa laajemmista ja monimuotoisemmista aineistoista?

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/07/sahkoinen-yo-koe-ja-aineistotehtavat-miten-suoriutua-kunnialla-aiempaa>

Ylioppilaskirjoitukset lähestyvät – poimi asiantuntijan vinkit kirjoitukseen

<https://www.sanomapro.fi/kevaan-ylioppilaskirjoitukset-lahestyvat/>

TEE ITSELLESI LUKUSUUNNITELMA

Hajautettu harjoittelu!

Varsinkin lukulomalla, jolloin on opiskeltavana useampia aineita, on houkutusena aikatauluttaa yhdelle päivälle vain yhtä opiskeltavaa ainetta.

Tämä ei kuitenkaan yleensä ole hyvä, sillä oppiminen on tehokkaampaa, kun opiskeluaika ja asiat jaetaan osiin.

Hajautetun harjoittelun idea on jakaa opiskeluaika useammalle päivälle tai jaksoon yhden päivän sisällä, jolloin mukana on myös taukoja.

Tehokkaampaa on opiskella samana päivänä useampia aineita. Kun vaihtaa välillä aineesta toiseen, toimii toisen aineen opiskelu ikään kuin palautumisena toisesta. Aivot virkistyvät, kun toiminta vaihtelee. Myös riittävät tauot ovat tärkeitä.

Laadi hajautetun harjoittelun idean mukainen **konkreettinen päiväkohtainen aikataulu**. Merkitse aikatauluun myös muut menot esim. harrastukset. Ulkoile ja syö ravitsevasti 😊

	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
8-9							
9-10							
10-11							
11-12							
12-13							
13-14							
14-15							
15-16							
16-17							
17-18							
18-19							
19-20							
20-21							

KONKRETISOI LUKUSUUNNITELMAASI

Montako päivää yo-kokeeseen on tällä hetkellä?

Montako tuntia kaiken kaikkiaan uskot tarvitsevasi oppimäärän kertaamiseen?

Arvioimista voi auttaa, kun mietit ensiksi, paljonko sinulla menee aikaa a) yhden luvun nopeaan "lukaisemiseen" tai b) paneutuneeseen lukemiseen sekä muistiinpanojen ja lukuun liittyvien harjoitusten tekemiseen.

Kuvaa konkreettisesti, miten aiot rytmittää lukemistasi. Perehdytkö esimerkiksi tiettyihin teemoihin vai luetko oppimateriaalia kurssien kronologisessa järjestyksessä? Kuvaa tähän lukusuunnitelmasi yksityiskohtaisesti.

Miten suuntaudut positiivisesti takaisin omien tavoitteidesi mukaiseen toimintaan, jos lipsut suunnitelmastasi?

Voit tutustua myös blogikirjoitukseen [Näin teet lukusuunnitelman](#) (Duck You/Anna Voutilainen).

POHDI OMAA OSAAMISTASI

Selaile aiempien kurssien materiaaleja: onko jokin asia tai ilmiö, jota et koe hallitsevasi ollenkaan?

Selaile aiempien kurssien materiaaleja: onko jokin asia tai ilmiö, jonka hallinta tuntuu hataralta?

Selaile aiempien kurssien materiaaleja: onko jokin asia tai ilmiö, jonka tunnet hallitsevasi melko hyvin?

Selaile aiempien kurssien materiaaleja: onko jokin asia tai ilmiö, jonka osaaminen tuntuu suhteellisen varmalta?

HYVÄ OPISKELU- JA VASTAUSTEKNIikka

Opiskele hyvin perusasiat ja keskeiset käsitteet

Pyri ymmärtämään ilmiöt ja niiden merkitys

Kun osaat soveltaa tietojasi, osoitat että ymmärrät asian

Kerro esimerkkejä vastauksessasi

Kytke käsiteltävä asia laajempiin asiayhteyksiin

Yritä löytää asioiden välisiä yhteyksiä

Perustele vastauksesi yhteiskuntaopin käsittein ja syy-seuraussuhtein

Harjoittele vastaamaan monipuolisesti erilaisiin tehtävään

Kirjoita selkeää, helposti luettavaa tekstiä. Käytä kokonaisia lauseita.

OPISKELUVINKKEJÄ

Opiskellessasi kirjan lukua, tee samalla tiivistelmä omin samoin luvun sisällöistä

Tee lukiessasi avainsanalistoja eri aihepiireistä. Tämän jälkeen voit kerrata miettimällä, mitä aihepiirejä liität kuhunkin avainsanaan

Kokeile ajankäytön rytmittämistä:

1. Työskentele keskittyneesti esim. 25 minuuttia
2. kirjaa lyhyesti ylös pääasiat siitä, mitä opit tai mikä herätti kysymyksiä
3. pidä 5 minuutin tauko
4. työskentele vielä kolme 25 minuutin jaksoa ja pidä sitten pidempi tauko 15-30 minuuttia

Vie kännykkä tms. eri huoneeseen!

Tee keskeisistä asioista käsitekarttoja, kiinnitä huomiota asioiden välisiin suhteisiin ja syy-seurausketjuihin

MITEN KIRJOITAT ESSEEVASTAUKSEN?

Tee itsellesi lyhyet ohjeet.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

KOKEEN JÄLKEEN

Opettaja arvostelee suoritukset alustavasti 1-2 viikon kuluessa.

Jos jätät arvosteltavaksi liian monta vastausta, huomioidaan pisteiden yhteenlaskussa tehtävistä ne joiden pistemäärä on pienin.

Lopullisen arvioinnin suorittaa YTL:n määräämä arvostelija, sensori.

ONNEA KOKEESEEN!!

